

Argumentasjonsgrunnlag for gjeninnføring av

blyhagl til jakt

Innspill fra forbundsstyrets referansegruppe og jaktskytterutvalget
Hvalstad, november 2010

Innhold		
Bakgrunn	side	3
Presisering/konkretisering av landsmøtevedtaket	side	5
Avgrensning mot havet	side	6
Historisk tilbakeblikk på blysaken i Norge	side	8
Håndtering av blysaken i Sverige	side	10
Forslag om innføring av miljøavgift på blyhagl i Sverige	side	13
Referansegruppen og jakttskytterutvalgets vurderinger av svenskens argumentasjon	side	13
Status for blyrestriksjoner	side	14
Blyforbud i våtmarksområder	side	15
Ulike naturgitte forhold	side	15
Gjennomgang av argumenter som anbefales brukt	side	17
1. Bly – gode egenskaper for å oppfylle kravet om human avliving		
Bly er svært godt egnet som haglmateriale – det er tungt, bløtt og kan		
Benyttes i nær sagt alle haglvåpen uanhengig av alder og type på våpenet	side	17
2. Manglende faglig grunnlag for totalforbud mot blyhagl til jakt		
Det er ikke påvist blyforurensning på fastmark og over		
åpent hav - ikke faglig grunnlag for et totalforbud	side	19
Fugl får i seg blyhagl ved å spise blyhagl, men utfordringene er		
først og fremst knyttet til våtmarksområder	side	19
Rovfugl og rovvilt kan spise vilt skadeskutt med blyhagl – risikoen		
for liten til å forsvare totalforbud	side	20
Mulig helsefare for mennesker som spiser viltkjøtt skutt		
med blyhagl ansees som svært liten	side	21
3. Blyhagl brukt på fastmark og over åpent vann/hav utgjør ingen		
forurensningsfare		
Mulige utfordringer med blyhagl er knyttet til gjenliggende hagl fra		
tidligere bruk på skytebaner og i våtmarksområder. NJFF ønsker ikke		
å oppheve forbudet for disse områdene	side	22
Blyhagl fra jakt på fastmark og over åpent hav kan ikke sammenlignes		
med blydeponier på skytebaner – utgjør ingen forurensningsfare for		
omgivelsene	side	23
4. Det finnes alternativer til blyhaglpatroner, men de beste alternativene		
er dyre		
Gode alternativer er betydelig dyrere i innkjøp enn blyhagl	side	24
Høye patronpriser - utfordringer for rekruttering av unge jegere	side	25
Dårlig tilgang på gode haglpatroner for jegerne flere steder		
rundt i landet	side	25
Bruk av blyhagl gir full utnyttelse av haglvåpenets kapasitet	side	26
5. Norge i uttakt med internasjonalt restriksjonsnivå selv om norske		
forhold ikke tilsier behov for totalforbud	side	26
Aktuelle alliansepartnere	side	28
Generelle kommentarer	side	29
Konklusjoner og anbefalinger	side	30

Bakgrunn

Siden debatten omkring blyhagl startet opp på slutten av 1980-tallet/starten på 1990-tallet, har den vært preget av stort engasjement og sterke meninger. Gjennom hele prosessen og helt fram til i dag, har det vært klart at det ikke foreligger en faglig begrunnelse for å innføre et forbud mot bruk av blyhagl som også omfatter jakt på fastmark og over havet. Dette har også vært utgangspunktet for NJFFs engasjement. Stortinget fattet I 1997 et prinsippvedtak om utfasing av tungmetaller, og satte 2010 som en tidshorisont for å oppnå vesentlige reduksjoner I bruk og utslipp av tungmetaller. Myndighetene har valgt å følge opp Stortingets prinsippvedtak gjennom å vedta et generelt forbud mot blyhagl, uavhengig om det faglig kunnskapsgrunnlaget tilsier at det var faglig forsvarlig å velge en løsning med et differensiert forbud der jakt på fastmark og over havet kunne vært unntatt.

Fordi det generelle totalforbud mot bruk av blyhagl manglet en faglig forankret begrunnelse, har det heller ikke blitt ro rundt det. Det har ved gjentatte anledninger fra ulike hold blitt reist krav om å få omgjort dette vedtaket og endret forskriften hvor blyforbudet er nedfelt. Fokus på ulike patrontypers kvalitet og ulike erfaringer med bruk av ulike hagltyper har også preget debatten.

Blyforbudet framgår av Forskrift om begrensning i bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier og andre produkter (produktforskriften). I forskriftens § 2 – 5 Bly- og blyforbindelser heter det:

”Det er forbudt å bruke blyhagl på skytebaner. Fra 1. januar 2005 er det forbudt å produsere, importere, eksportere, omsette og bruke blyhagl.”

Blysaken kom for alvor opp igjen i organisasjonen i 2007, og det kom klart fram at det var et utbredt ønske om at NJFF tok opp igjen blysaken. Saken ble diskutert på flere fylkeslederkonferanser, og hovedspørsmålet var I stor grad hvorvidt dette var en sak NJFF var tjent med å forsøke å igjen bringe opp på det politiske sakskartet eller ikke. Videre ble det stilt spørsmål ved hvorvidt det kunne gi utfordring for hagljakt generelt dersom man tok opp igjen saken men ikke lyktes med å endre vedtaket om totalforbud.

Blysaken ble så fremmet av flere av fylkeslagene og flere lokalforeninger inn mot landsmøtet I 2009. Selv om forslagene var noe ulikt utformet, så var hovedbudskapet at man ønsket at NJFF skulle arbeide for å få opphevet blyforbudet for jakt på fastmark og over havet.

Landsmøtet sluttet seg til forslagene og fattet følgende vedtak:

”NJFFs forbundsstyre skal arbeide for å få avvirket forbudet mot bly i hagleammunisjon til jakt. Dette gjelder ikke ved jakt i våtmarksområder. Dette bør innlemmes i Handlingsprogrammet for de neste 3 år.”

I etterkant av landsmøtet hadde forbundsstyret en gjennomgang av hvordan man skulle følge opp vedtaket. Forbundsstyret etablert en egen referansegruppe, og det ble lagt opp til å trekke jakttskytterutvalget aktivt med i arbeidet.

Referansegruppen har hatt følgende sammensetning:

Arne Jørstad, leder

Gunnar Borgen

Bjørn Næss

Terje Havsø

Arild Pettersen
Espen Luka

Medlemmer av jaktskytterutvalget har vært:

Arne Egil Stensåsen, leder
Leif Jostein Konstad
Svein Myrlund
Øyvind Froland
Linda Stensland
Brynjør Berge
Hans Olav Røtterud

Denne rapporten er utarbeidet av referansegruppen i samarbeid med jaktskytterutvalget. Rapportens hovedfokus er rettet mot en gjennomgang av det argumentasjonsgrunnlaget som referansegruppen og jaktskytterutvalget anbefaler at forbundsstyret legger til grunn når kravet om omgjøring av blyvedtaket fremmes for myndighetene. Vedlagt selve rapporten følger et notat som tar for seg argumenter, påstander og innvendinger som vi må påregne og møte når offentligheten fatter interesse for denne saken. Dette for at organisasjonen skal være best mulig forberedt og derved også i stand til å gjøre en best mulig innsats for å nå målet om at vi igjen skal få anledning til å bruke blyhagl til jakt med unntak av jakt i våtmarksområder.

Presisering/konkretisering av landsmøtevedtaket

Det er to elementer i vedtaket fra landsmøtet i Bodø som referansegruppen og jakttskytterutvalget har valgt å trekke fram. Det ene er forholdet mellom blyhaglforbud knyttet til definerte arter vs forbud knyttet opp mot våtmarksområder, mens det andre omhandler betraktninger rundt begrepet våtmarksområder.

Før norske myndigheter fattet sitt vedtak om et totalforbud mot blyhagl, hadde vi et forbud mot bruk av blyhagl ved jakt på ender, gjess og vadere med unntak av rugde. NJFF hadde i forkant av at dette ble vedtatt, argumentert for en løsning med et forbud i våtmarksområder og ikke knyttet til arter. Den gangen argumenterte norske miljømyndigheter, herunder også DN, med at dette ville være svært vanskelig å håndtere, og valget falt da på en løsning med forbud i forhold til definerte arter.

Landsmøtevedtaket fra 2009 legger til grunn at NJFF aksepterer et forbud i våtmarksområder og på skytebaner, men vil ha gjeninnført bruk av blyhagl til jakt på fastmark, det vil si i skogen, på fjellet og i kulturlandskapet. Det innebærer at vi konkret ønsker en løsning parallell til det svenske myndigheter har valgt og ikke at man går tilbake til løsningen som tidligere ble valgt av norske myndigheter. Referansegruppen og jakttskytterutvalget ser det som naturlig at dette må være det primære utgangspunktet for arbeidet med den politiske oppfølgingen av landsmøtevedtaket.

Videre tolker referansegruppen og jakttskytterutvalget landsmøtets vedtak slik at det innebærer at NJFF skal arbeide for en opphevelse av blyforbudet også for jakt på sjøen.

Referansegruppen og jakttskytterutvalget har derfor gjort noen betraktninger i forhold til hvor grensen mellom der et forbud mot bruk av blyhagl skal gjelde og der hvor det skal være tillatt å bruke blyhagl.

En mulighet er å se på hvordan Ramsar-konvensjonen definerer våtmarker.

Ramsarkonvensjonens definisjon av våtmarksområder er vid. Den omfatter blant annet myr og ferskvann, samt brakkvann og marine områder ned til seks meters dybde. Opprinnelig konsentrerte Ramsarkonvensjonen seg om å ivareta våtmarker som leveområde spesielt for vannfugler. I dag er dette betydelig utvidet og Ramsarkonvensjonen omfatter både våtmarker, integrert vannressursforvaltning og fattigdomsproblematikk.

"For the purposes of this Convention wetlands are areas of marsh, fen, peatland or water, whether natural or artificial, permanent or temporary, with water that is static or flowing, fresh, brackish or salt, including reas of marine water the depyh of which at low tide does not exceed six metres" ([Ramsar-konvensjonen 1 \(1\)](#))

I England og Wales er det forbudt å skyte ender og gjess med blyammunisjon eller annen ammunisjon som står oppført på en egen liste. Forbudet retter seg altså mot arter, og er en parallell til hvordan dette ble regulert her i Norge før det ble innført et totalforbud mot bruk, av blyhagl.. I Skottland retter forbudet mot bruk av blyholdig ammunisjon seg mot våtmarksområder og gjelder uavhengig av hvilke arter man jakter på i disse områdene. Skottland har altså valgt en tilnærming til blyforbudet som er habitatbasert og ikke rettet mot arter.

I Skotland har man tatt utgangspunkt i definisjonen av våtmarksområder slik den ligger i Ramsar-konvensjonen, men supplert med utfyllende forklaringer av begrepene ”peatland” og ”temporary wetlands”.

I Sverige har man i denne sammenheng definert våtmarker som et vegetasjonsdekket område der vannflaten er rett under, i nivå med eller over markoverflaten (markytan) og der vannstanden varierer innenfor naturlige sesongvariasjoner.

Svenska Jägareförbundet har foretatt en presisering av hvordan de mener dette begrepet bør tolkes hvor de legger vekt på at intensjonen med bestemmelsen var å forhindre at sjøfugl får tak i blyhagl. SJF tolker derfor begrepet vidt. Naturvårdsverket og Kemikalieinspektionen støttet dette innspillet fra SJF og anbefalte i sin [Rapport 5627](#) at følgende definisjon skulle legges til grunn:

” Våtmark: alla grunda, vattenförande områden oavsett storlek och benämning, alla vattendrag oavsett storlek och vattenföring, säsongvis översvämmade områden samt grunda delar av havet.”

Da svenske myndigheter omgjorde sitt vedtak om total utfasing av bly i ammunisjon, ble ikke dette endringsforslaget tatt inn, men man beholdt den gamle definisjonen, det vil si at våtmarker defineres som et vegetasjonsdekket område der vannflaten er rett under, i nivå med eller over markoverflaten (markytan) og der vannstanden varierer innenfor naturlige sesongvariasjoner.

Den svenske ”[Förordning \(1998:944\)](#) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter” har en egen bestemmelse som omhandler ammunisjon som inneholder bly (§ 14 b). Denne lyder som følgende:

”Patroner som är laddade med blyhagel får inte användas

- 1. vid skytte som inte är jakt*
- 2. vid jakt på våtmarker, eller*
- 3. vid jakt övergrunda delar av öppet vatten. Förordning (2007:988).”*

Avgrensning mot havet

Når det gjelder havet er dette er håndtert noe ulikt. I de landene der man tar utgangspunkt i Ramsarkonvensjonens tekst, så omfatter våtmarksbegrepet også marine områder ut til seks meters dyp.

For de som ikke tar utgangspunkt i Ramsarkonvensjonens definisjon, er det nok mer uklart hvorvidt de i det hele tatt har tatt hensyn til marine områder/havet eller ikke. Eksempelvis var jo innspillet fra SJF om presiseringer i den svenske tolkningen av våtmarksbegrepet et forsøk på å få en definisjon som også fanget opp hensynet til sjøfuglens fare for blyforgiftning fra blyhagl på grunne marine områder.

Referansegruppen og jaktskytterutvalget ser det som naturlig at denne grensen trekkes slik at gruntområdene inn mot strandsonen blir en avgrensning. Samtidig vil referansegruppen og jaktskytterutvalget legge til grunn av vi neppe er tjent med å gå for langt ned i detalj og forsøk på å definere eksakte grenser. Så langt referansegruppen og jaktskytterutvalget kan erfare har landene som har et forbud mot bruk av blyhagl i våtmarksområder, ikke foretatt noen veldig eksakt avgrensning. Dette ser ikke ut til å ha medført ufordringer verken for jegere eller de som har til oppgave å håndheve regelverket.

Referansegruppen og jaktskytterutvalget anbefaler derfor at vi legger oss på den svenske modellen. Den vil dekke både ferskvann og saltvann. Selv om denne modellen kan synes nokså vid og lite konkret i formen, er svenske jegeres erfaringer med bruk av denne modellen at dette ikke byr på noen utfordringer.

Dette innebærer at referansegruppen og jaktskytterutvalget anbefaler at forbundsstyret legger til grunn at det skal være mulig å benytte blyhagl til jakt på sjøen/havet og på land med unntak av våtmarksområder. Det vil si et forbud mot bruk av blyhagl over grunne vannflater, mens det blir tillatt å bruke blyhagl utover dette.

Historisk tilbakeblikk på blysaken i Norge

Debatten om blyforurensning knyttet opp mot bruk av blyhagl startet på 1980-tallet etter at det var påvist blyforgiftning hos i første rekke svaner. Blyforgiftningen skyldes at svanene hadde plukket opp blyhagl fra grunne våtmarksområder i forbindelse med næringsøk. Dette var en utfordring for ender, gjess og vadere som hadde tilhold i våtmarksområder hvor det ble jaktet med blyhagl.

Lite konkret skjedde før de daværende Syse-regjeringen la fram et overraskende forslag om miljøavgift for blyhagl i 1990. Da begynte ting og skje, og man fikk innført forbud mot bruk av bly til jakt på ender, gjess og vadere med unntak av rugde i 1991. NJFF erkjente utfordringene med blyforgiftning for disse artene, men gikk primært inn for et forbud mot blyhagl i våtmarksområder og ikke rettet mot utvalgte arter.

Samme året inngikk NJFF en intensjonsavtale med DN om frivillig reduksjon i bruk av blyhagl. Målsettingen var å redusere forbruket av blyhagl med 90 % innen år 2000. Utgangspunktet skulle være tallene for forbruk av blyhagl fra 1988. Dette innebar at man skulle være nede i et totalforbruk på 87 tonn blyhagl i år 2000. Hensikten med avtalen var å forhindre at myndighetene innførte et totalforbud. Målet ble ikke nådd.

I forbindelse med et vedtak om nye regler for jaktskyting vedtok forbundsstyret 20.10.99 å fase ut blyhagl på skytebanene. Vedtaket innebar at det kun skulle benyttes blyfrie patroner og miljøduer for skyting med haglgevær på permanent godkjente skytebaner fra 01.01.2000. Før dette vedtaket ble fattet hadde det allerede vært et forbud mot bruk av blyhagl under fylkesmesterskap (FM), landsdelsmesterskap (LM) og NM.

Myndighetene arbeidet videre i forhold til utfasing av tungmetaller, herunder bly. I stortingsmeldingen om *"Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling – Dugnad for framtida"* ([St.meld.nr. 58 \(1006–97\)](#)) ble det fremmet forslag om utfasing av bly. Blyutslippene skulle være vesentlig redusert innen 2010. Forslaget ble vedtatt av Stortinget i 1997.

Daværende Statens Forurensningstilsyn (SFT), nå Direktoratet for Klima- og forurensning (KLIF) sendte i 2001 et forslag til forskrift på høring. Forslaget innebar et generelt forbud mot import, omsetning, bruk og oppbevaring av blyhagl. Det ble lagt opp til en totrinns utfasing. Forbudet skulle tre i kraft på skytebanene fra 01.07.02, mens det ble foreslått en overgangsordning for jakt fram til 2005.

Forbundsstyrets jaktskytterutvalg hadde saken til behandling på to møter og konkluderte med følgende:

"Jaktskytterutvalget tilrår at styret i NJFF aksepterer forbud mot bruk av blyhagl på permanente godkjente baner (og som tidligere vedtatt ved jakt i våtmarksområder) f.o.m. 01.01.2000.

Av hensyn til humanitær avliving av vilt er det fortsatt tillatt med bly på jakt."

Forbundsstyret fattet sitt vedtak i saken 03.09.99:

"NJFF går sterkt imot innføring av et generelt forbud mot bruk av blyhagl til jakt, med unntak av de restriksjoner som ligger på dette allerede (forbud mot bruk av bly til jakt på ender, gjess og vadere med unntak av rugde).

NJFF aksepterer et forbud mot bruk av bly på permanent godkjente baner fra og med 01.01.2000.”

NJFF fikk ikke tilslutning for kravet om at et forbud ikke skulle omfatte bruk av blyhagl til jakt på fastmark. Forskriften ble vedtatt i tråd med det framlagte forslaget, noe som innebar et totalforbud mot blyhagl. Det ble gjort et unntak fra totalforbundet for jakt fram til 01.01.05.

Håndtering av blysaken i Sverige

I Sverige har også blysaken stått på dagsorden.

I 2002 fattet svenske myndigheter vedtak om en tidsplan for utfasing av bly i ammunisjon. Vedtaket omfattet både bly i rifle ammunisjon og i haglammunisjon. I korthet innebar dette vedtaket følgende tidsplan for utfasing:

- fra og med 1. juli 2002: forbud mot blyhagl ved baneskyting og ved jakt i våtmarksområder
- fra og med 1. januar 2006: forbud mot blyhagl til jakt
- fra og med 1. januar 2006: forbud mot markedsføring og omsetning (saluföras eller överlåtas) av blyhagl
- fra og med 1. januar 2008: forbud mot bruk av blyholdig rifleammunisjon til baneskyting (skytte) og jakt

Det ble samtidig vedtatt en del unntak fra disse hovedelementene. Dette innebar en skjerpelse av bestemmelsene fra 1998 om begrensede forbud knyttet til håndtering, innførsel og utførsel av kjemiske produkter. Hensikten med vedtaket fra 2002 var å redusere tilførselen av bly til naturen.

Dette utgangspunktet ble senere moderert og fikk utsatte tidsfrister ved ulike anledninger, før myndighetene i 2007 fattet sitt omgjøringsvedtak.

[Svenska Jägareförbundet](#) (SJF) igangsatte et omfattende arbeid for å få endret myndighetenes blyvedtak. Dette resulterte så i at svenske myndigheter omgjorde sitt blyvedtak i 2007. SJF hadde da lyktes med å få satt blytemaet på dagsorden i valgkampen foran valg på ny Riksdag i Sverige. Valget resulterte i regjeringsskifte, og den nye regjeringen fulgte opp med et nytt blyvedtak. Det nye vedtaket er nedfelt som § 14 i følgende forskrift:

[Förordning \(1998:944\)](#) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter:

”14 a § I denna förordning avses med ammunition: patroner laddade med hagel eller med kula, våtmark: ett vegetationstäckt område där vattenytan är nära under, i nivå med eller nära över markytan och där vattennivån tillåts variera med de naturliga säsongsvariationerna, och jaktstiggsskytte: skytte mot målfigurer i terräng. Förordning (2007:988).

14 b § Patroner som är laddade med blyhagel får inte användas

- 1. vid skytte som inte är jakt,*
- 2. vid jakt på våtmarker, eller*
- 3. vid jakt över grunda delar av öppet vatten. Förordning (2007:988).*

14 c § Om det med hänsyn till syftet eller säkerheten vid användningen inte finns något godtagbart blyfritt ammunitionsalternativ, får hagel som innehåller bly trots förbudet i 14 b § 1 användas vid

- 1. provskjutning,*
- 2. jaktstiggsskytte, och*
- 3. prov avseende jägarexamen för godkänd provledare. Förordning (2007:988).*

14 d § Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om

- 1. undantag från förbudet i 14 b § 1 för*
  - a) historiskt skytte, och*

b) skytte i sportskyttegrenarna trap, dubbeltrap och skeet, om Internationella sportskyttefederasjonen regler inte ger utrymme för användning av blyfri ammunition i dessa grenar,

2. verkställigheten av 14 b § 3, och

3. i fråga om andra än Försvarsmakten och Försvarets materielverk, åtgärder som ska vidtas på skjutbanor och skjutfält där ammunition som innehåller bly används så att blyet inte medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Förordning (2007:988).

Textiltvättmedel som innehåller fosfater

14 e § Textiltvättmedel som innehåller fosfater får inte saluhållas eller överlåtas till konsumenter för enskilt bruk, om den totala fosforhalten i medlet överstiger 0,2 viktprocent. Förordning (2007:1304).

14 f § Ny beteckning 14 d § genom förordning (2008:988).

Vissa andra hälso- och miljöfarliga produkter och varor”

Omgjøringen av det svenske blyvedtaket ble vedtatt etter en omfattende debatt og flere statlige utredninger om temaet. Selv om den norske situasjonen ikke er helt parallell med den svenske, er det relevant å skjule til hvordan SJF håndterte dette spørsmålet. NJFF har gjennom kontakt med SJF fått en orientering om hvordan SJF arbeidet med saken og hvilke argumenter de vektla.

SJF tok tak i to hovedelementer. Det ene var det faktum at så lenge myndighetene ikke kunne påvise at bly i ammunisjon utgjorde et reelt miljøproblem, var det ikke behov for å vedta et forbud. Videre trakk de fram dyrevelferdsaspektet.

Utover dette benyttet man også sikkerhetsaspektet knyttet opp mot rikosjettfare ved bruk av alternativ haglammunisjon ved jakt på fastmark. Pris på ulike ammunisjonsstyper stod også på listen, men dette argumentet ble i liten grad benyttet aktivt da SJF skal ha vurdert at dette lett kunne bli møtt med motargumentasjon som svekket dette betydelig. Videre ble det trukket fram at gjennom et generelt blyforbud ville spørsmålet om valg av ammunisjon bli mer komplekst for den enkelte jeger, og at dette talte for en løsning der et forbud kun kunne forsvares dersom dette dreide seg om et påviselig miljøproblem.

Når det gjelder bly i ammunisjon som et forurensningsproblem, så ble dette et sentralt element i argumentasjonen. Her hadde SJF støtte fra flere fagmiljøer i tillegg til at Naturvårdsverket (parallellen til DN i Norge) også stod på SJF sin side. Flere kjemikere og ulike forskere støttet opp om denne argumentasjonen. Samtidig var det lite engasjement blant miljøsidene, herunder naturverninteressene og WWF i Sverige. I etterkant ser SJF tendenser til at disse har satt seg mer inn i saken og kanskje kan sies å være noe mer aktive innenfor slike spørsmål.

Tilsvarende det NJFF har hevdet i debatten her til lands, ble det understreket at bruk av blyhagl på fastmark ikke utgjør et miljøproblem og dermed ikke representere en forurensningsfare for naturen. SJF benyttet blant annet tall fra Naturvårdsverket om beregnet spredning av antall hagl på kvadratkilometer (utdrag fra [Rapport 5627](#) Konsekvenser av forbud mot bly i ammunisjon, Naturvårdsverket og Kemikalieinspektionen)

”Ovanstående gäller som ett genomsnitt för landet. I verkligheten finns en betydande variation i jaktintensiteten. Genom att utnyttja Svenska Jägareförbundets avskjutningsstatistik

*i kombination med en værdering av hur många skott som skjuts per villebråd och på hur stor yta som jakten sker, kan man få en uppfattning om hur spridningen av blyhagel kan fördela sig över landet på de ytor där jakt bedrivs. **Enligt våra beräkningar, vilka redovisas i bilaga 1, skulle det efter cirka 100 års blyhageljakt med dagens användningsnivå återfinnas ungefär: (förutsatt samma intensitet, träffprocent, utbredning och fördelning som idag)***

- **1 hagel per 1,5 kvadratmeter kust- och havsområde,**
- **1 hagel per 3 kvadratmeter ängs- och jordbruksmark,**
- **1 hagel per 25 kvadratmeter skog,**
- **1 hagel per 100 kvadratmeter fjäll.**

Beräkningarna bygger på en rad antaganden men ger ändå en bild av blyspridningens utbredning. Om man antar en korrosionshastighet av 1% per år innebär detta, för ovanstående generella fördelning av hagel på jordbruksmark, att den korroderade mängden bly motsvarar ungefär en fjärdedel av gränsvärdet för den mängd bly (25g Pb/ ha) som årligen får spridas med slam på jordbruksmark, (SNFS 1994:2).”

Dyrevelferdsaspektet ble benyttet. Her ble mye av fokus rettet mot de betydelige utfordringene en utfasing av bly i rifleammunisjonen ville medføre. SJF hadde som utgangspunkt at man aksepterte et blyforbud for haglammunisjon ved jakt i våtmarksområder og på skytebaner fordi man erkjente at bruk av blyhagl her kunne medføre en utfordring. De argumenterte da med at det skulle være mulig å benytte alle haglmaterialer som ville bidra til en human jaktutøvelse ved jakt på fastmark. De hadde vært oppmerksomme på at dette kunne bli møtt med argumenter om at dette i realiteten innebar at man aksepterte at det ble satt mindre krav til human jaktutøvelse i våtmarksområder. Dette hadde imidlertid ikke blitt noe sentralt debatttema, og få hadde satt fokus på dette. Dyrevelferdsorganisasjonene hadde støttet aktivt opp om et blyforbud i våtmarksområdene.

SJF selv trekker fram det faktum at de håndterte et vedtak som omfattet både rifle- og haglammunisjon, og vektlegger at dette ga dem et utgangspunkt som nok medvirket i betydelig grad til at de nådde langt i forhold til å påvirke politikerne til å ta en ny runde på vedtaket om utfasing av bly i ammunisjon.

Et totalforbud mot bly i all ammunisjon, herunder rifleammunisjon, ville kunne medført enorme konsekvenser for riflejakten. En situasjon som ga mange gode og vektige argumenter for å omgjøre det svenske blyvedtaket. SJF sier derfor at dette gjorde det lettere for dem å slå tilbake overfor politikerne, og å få forståelse for at bly var et godt alternativ.

I dag vurderer SJF situasjonen i Sverige for å være stabil. Det er ikke tegn til at debatten skal blusse opp igjen og at det skal komme konkrete initiativ fra noe hold om å prøve å få til en reversering av gjeldende vedtak.

SJF følger samtidig utviklingen på disse spørsmålene i EU nøye. Her oppfatter de at det er mer diskusjon. Om disse spørsmålene settes på dagsorden i full bredde i EU, vil dette kunne påvirke også situasjonen i Sverige.

Forslag om innføring av miljøavgift på blyhagl i Sverige

[Den svenske regjeringen gav i 2008 Kemikalieinspektionen i oppdrag å utrede behovet og mulighetene for å innføre økonomiske virkemidler for å stimulere til bruk av blyfri ammunisjon.](#) Oppdraget skulle løses i samråd med Naturvårdsverket og andre berørte myndigheter. Kemikalieinspektionen gjennomførte en involverende prosess med høringsmøte for berørte aktører og påfølgende høringsrunder med konkrete forslag. Utredningen omfattet både bly i rifle- og hagleammunisjon.

Når det gjaldt blyhagl ble det gjort beregninger som viste at blyprisen måtte økes med 400 % for å oppnå en fordobling av prisen for blyhaglpatroner, noe som man anså ville føre til en omfattende overgang til blyfri ammunisjon.

Det ble utredet en rekke ulike mulige økonomiske virkemidler før kemikalieinspektionen konkluderte med at de anbefalte en blyskatt/blyavgift. De foreslo også at det ble gjennomført en evaluering av den styrende effekten av en slik miljøavgift etter anslagsvis fem år, for å kunne vurdere om avgiftsnivået var tilpasset målsettingen om å redusere bruken av blyammunisjon. Kemikalieinspektionen foreslo at en slik avgift kun skulle innføres for blyhaglammunisjon og begrunnet dette med mengdene ammunisjon som ble benyttet, spredningsmønsteret og miljøeffektene av rifleammunisjonen tilsa at det var riktig å prioritere haglammunisjon.

Kemikalieinspektionens forslag møtte betydelig motbør, og forslaget ble stoppet av daværende miljøminister Andreas Carlgren fra Moderaterna. Selv om det var den samme regjeringen og det samme departementet som hadde gitt Kemikalieinspektionen oppdraget om å gjennomføre utredningen, var utredningens forslag om størrelsen på en miljøavgift ikke i samsvar med hva man mente var innenfor rimelige rammer. I stedet skulle jegerne og skytterne oppfordres til en frivillig reduksjon i bruken av bly.

Referansegruppen og jaktskytterutvalget sine vurderinger av svenskenes argumentasjon

Referansegruppen og jaktskytterutvalget vurderer Sverige til å være det landet som vi lettest kan sammenligne oss med både i forhold til naturgitte forhold og jaktutøvelse. Dette gjør at vi også stiller med sammenlignbare utgangspunkt i spørsmålet om blyhagl til jakt eller ikke. Erfaringene fra den svenske blydebatten vil derfor være nyttige også for oss. Referansegruppen og jaktskytterutvalget har derfor benyttet kompetanse og erfaring fra SJF som en del av sitt arbeid. Hans von Essen har gitt referansegruppen og jaktskytterutvalget en orientering om erfaringene SJF gjorde gjennom sitt engasjement i den svenske blydebatten. Hans von Essen gjennomgikk argumentene som ble benyttet i den svenske blydebatten. Det ble lagt vekt på at utgangspunktet i den svenske debatten skilte seg fra situasjonen her i Norge fordi svenskene håndterte både blyhagl og rifleammunisjon samtidig. Det manglende faglige grunnlaget for et blyforbud på fastmark var et hovedargument også i Sverige.

Status for blyrestriksjoner

Nedenfor er det tatt inn en tabell med oversikt over de restriksjoner som er gjennomført når det gjelder bruk av blyhagl i EU-området. Det er viktig å presisere at denne listen inneholder en oversikt over både lovpålagte og frivillige ordninger. I denne tabellen er det lagt inn et feil årstall for Norges del. Totalforbudet mot bruk av blyhagl til all jakt kom ikke i 1995, men i 2005.

FACE 12.10.2007

	Is there a <u>legal</u> ban on the use of leadshot for <u>hunting in wetlands</u> (If so, since when?)	Is there a <u>voluntary</u> ban on the use of leadshot for <u>hunting in wetlands</u> (If so, since when?)	Is there a <u>legal or voluntary</u> ban on the use of leadshot for <u>hunting (certain species) in areas other than wetlands</u> (If so, since when?)	Is (additional) legislation on the use of leadshot being considered/ prepared, within the forthcoming 24 months?
Austria	No	No	No	No
Belgium	Flemish R.: since 1998 Walloon R.: since 2006			Flemish R.: legal ban for <u>all</u> hunting 2008
Bulgaria	No	No	No	Yes – hunting law
Cyprus	Yes – since 2003	No	No	No
Czech Republic	No	No	No	No
Denmark	Yes - since 1993		Legal ban for <u>all</u> hunting - since 1996, (illegal to carry/buy/sell)	
Estonia	No	No	No	No
Finland	Yes - since 1996	No	No	No
France	Yes - since 2006	No	No	No
Germany	Ban in 8 <i>Länder</i>			
Greece	No	No	No	No
Hungary	Yes - since 2005			
Ireland	No	No	No	No
Italy	No	No	No	Yes- Wetland SPA's
Latvia	Yes – wetland SPA's since 2000			
Lithuania	No	No	No	No
Luxembourg	No	No	No	No
Malta	No	No	No	No
Netherlands	Yes – since 1993		all hunting - since 1995 clay pigeon - 2004	
Poland	No	No	No	No
Portugal	No	No	No	Yes–Ramsar June 2007 All waterfowl 2008
Romania	No	No	No	No
Slovakia	No	No	No	No
Slovenia	No	No	No	No
Spain	Yes - since 2000			
Sweden	Yes - since 2002		Yes – since 2002 for clay pigeon shooting	Total ban from 2008 being considered
UK	<u>England</u> :* - since 1999 <u>Wales</u> :* - since 2002 <u>Scotland</u> : Yes - since 2005 <u>Northern Ireland</u> : No		*England and Wales: no use of leadshot for waterfowl wherever they occur, as well as over all foreshore and on specified protected areas	Northern Ireland – consultation underway
Norway	<u>Yes – since 1991</u>		ban for all hunting - since Jan. 1995 ban on production, import, export, sale and use since 2005	
Switzerland	<u>Yes – since 1998</u>		Different voluntary restrictions at canton level	No

	Is there a <u>legal</u> ban on the use of leadshot for <u>hunting in wetlands</u> (If so, since when?)	Is there a <u>voluntary</u> ban on the use of leadshot for <u>hunting in wetlands</u> (If so, since when?)	Is there a <u>legal or voluntary</u> ban on the use of leadshot for <u>hunting (certain species) in areas other than wetlands</u> (If so, since when?)	Is (additional) legislation on the use of leadshot being considered/ prepared, within the forthcoming 24 months?
Serbia	No	Yes, in protected areas since 2001	No	No, total ban after 2015

I all hovedsak viser oversikten over restriksjoner på blyhagl fra EU-området at restriksjonene er lagt på bruk av bly i våtmarksområder. På denne måten anser også EU-landene, slik de vurderer situasjonen i dag, å ha oppfylt sine forpliktelser i henhold til aktuelle internasjonale konvensjoner. Av EU-landene er det kun Danmark og Nederland som har innført totalforbud mot blyhagl.

I USA er det innført restriksjoner på bruk av blyhagl i våtmarksområder. I den grad det er [restriksjoner for bruk av blyhagl i øvrige deler av verden](#), er det våtmarksforbud som dominerer.

Blyforbud i våtmarksområder

Tar en utgangspunkt i norske forhold og det faktum at det ikke er faglig grunnlag for å hevde at det foreligger en forurensningsfare ved bruk av blyhagl på fastmark og over havet, er det heller ikke grunnlag for å si at gjeldende regelverk i Norge bør videreføres som i dag. Hensynet til miljøutfordringene ved bruk av blyhagl i våtmarksområder er ivaretatt gjennom vedtaket fra NJFFs landsmøte da dette legger opp til et forbud her.

Landsmøtets vedtak har ivaretatt utfordringene knyttet til å bruke blyhagl i våtmarksområder. Slik sett er landsmøtets vedtak i tråd med hva som er gjeldende bestemmelser i landene i EU-området. En endring av de norske bestemmelsene i tråd med landsmøtets vedtak vil altså innebære en tilpasning til bestemmelsene i flertallet av EU-landene, og representerer slik sett ingen bevegelse i en ytterliggående retning som plasserer Norge på utsiden av EU-landene med unntak av Danmark og Nederland. Landsmøtevedtaket balanserer godt med hvordan EU-landene vurderer status i forhold til bruk av haglammunisjon i et miljøperspektiv.

Restriksjoner på bruk av blyhagl i våtmarksområder er også et resultat av oppfølgingen av [African-Eurasian Waterbird Agreement](#) (AEWA) der statene som har sluttet seg til denne avtalen er forpliktet til å fase ut bruk av bly i våtmarksområder. Dette omfatter blant annet landene i EU-området.

Ulike naturgitte forhold:

Det er først og fremst relevant for Norge å sammenligne seg med øvrige europeiske land og andre vestlige land når vi skal se foreta en gjennomgang av gjeldende restriksjoner på haglammunisjon. Her er forholdene mest sammenlignbare.

I EU-området er det gjennomgående forbud mot bruk av blyhagl i våtmarksområder.

I dag er det kun Nederland, Danmark og Norge som har totalforbud for blyhagl.

I disse tre landene er naturforholdene svært ulike. Norge kan på mange måter i liten grad sammenlignes med verken Danmark eller Nederland. Dette kan blant annet eksemplifiseres

gjennom å se på andel Ramsar-områder i de tre landene. Arealet for de danske Ramsar-områdene er rundt 18 større i Danmark enn hva tilfellet er her i landet. Tilsvarende har Nederland rundt 8 ganger så stort areal som er Ramsar-områder enn hva Norge har. Disse størrelsesforholdene gir en god indikasjon på de store ulikehetene i de naturgitte forholdene mellom de tre landene.

Utenom Svalbard og Jan Mayen er landarealet i Norge på litt i underkant av 324 000 km². Av dette regnes ca 22 % som produktive skogarealer, 3 – 4 % som jordbruksarealer og i overkant av 60 % som fjell og vidder. Rundt 60 % av landarealet ligger under 600 moh mens 20 % ligger høyere enn 900 moh. Elver og innsjøer utgjør rundt 5 %. Fastmarksområder er dominerende i Norge .

Gjennomgang av argumenter som anbefales brukt

1. Bly - gode egenskaper for å oppfylle kravet om human avliving

Bly er svært godt egnet som haglmateriele – det er tungt, bløtt og kan benyttes i nær sagt alle haglvåpen uavhengig av alder og type på våpenet

Grunnlaget for samfunnets aksept for jakt hviler i stor grad på at jakta utøves på en akseptabel måte som både ivaretar hensynet til en human avliving av viltet, sikkerhet og hensyn til andre brukere av utmarka. Human jaktutøvelse står derfor i fokus for hele NJFFs engasjement innenfor jakt- og viltforvaltning. Human jaktutøvelse er hovedfokus i jegeropplæringen, og kommer til uttrykk eksempelvis i forhold til fokus på å utvikle gode holdninger hos nye jegere, gjennom opplæring i våpenhåndtering og praktisk skyteopplæring og fokus på avstandsbedømmelse.

NJFF har gjennom sin fokus på opplæringsvirksomheten lagt vekt på å utvikle gode kurs- og aktivitetstilbud for nye og etablerte jegere. Vi har foretatt en full gjennomgang av opplegget for utdanning av nye instruktører innenfor både rifle- og hageskyting. Det legges til rette for at organisasjonen skal benytte seg av disse instruktørene i langt større grad både i selve jegeropplæringen og i oppfølgingen av førstegangsjegeerne.

Det er utviklet nye tilbud om praktisk jaktopplæring for førstegangsjegeerne. Målsettingen er å gjøre dem bedre i stand til å ivareta kravet om human jakt. Det legges også vekt på å motivere organisasjonen til å legge til rette for best mulig jegerrelatert skytetrening på foreningenes skytebaner.

En viktig forutsetning for human jakt, er også at jegeerne benytter seg av våpen og ammunisjon som er egnet for den type jakt de skal bedrive. Det er viktig at jegeerne prøver seg fram og finner fram til den type ammunisjon som er best egnet til jakt på de artene de skal jakte på, og som gir et godt skuddbilde med den enkelte jegers våpen.

Haglskuddet er dødelig for viltet når du treffer med et tilstrekkelig antall hagl som trenger inn i vitale organer. Det betyr at man må benytte en patron med nok anslagsenergi og samtidig gir god dekning i forhold til det viltet og de avstander jegeeren skyter på.

Det er flere faktorer må tillegges vekt når man vurderer ulike patroner og ulike haglmaterialers egnethet.

- Utgangshastigheten er det viktigste kvalitetskriteriet for en haglpatron. Dersom utgangshastigheten ikke er tilstrekkelig høy, vil ikke haglene få nok anslagsenergi til å trenge inn i viltets vitale organer. Lette hagl mister hastighet, og dermed også anslagsenergi, raskere enn tyngre hagl. Patroner med lette hagl krever derfor høyere utgangshastighet enn patroner med tyngre haglmateriale som bly.

- Haglstørrelsen må være tilpasset det viltet du jakter. Generelt er det slik at store hagl gir høyere anslagsenergi enn små hagl med samme utgangshastighet. Samtidig er det viktig at haglsvermen er tett nok når den treffer vitale organer i viltet jegeeren skyter på. Derfor velger jegeeren små hagl til de mindre viltartene og større hagl til større vilt. Dette for å oppnå en riktig kombinasjon av god dekning og tilstrekkelig anslagsenergi til å felle viltet. Ved bruk av lettere haglmateriale er det derfor vanlig å gå opp to haglstørrelser i forhold om man benytter bly eller andre tyngre haglmaterialer. Harde haglmaterialer egner seg dårlig i en del eldre jaktvåpen, da de kan forårsake skader på våpenet. Utvalget av jaktammunisjon for de som

ikke har nye våpen, trykktestet og konstruert spesielt for bruk med stålhagl og andre harde haglmateriale, er i dag begrenset. Det store flertallet av jakthagler i Norge (dvs. alle hagler som ikke er produsert de siste tiårene), er spesielt konstruert for bruk med blyhagl. Dette fordi andelen jegere i Norge med eldre haglvåpen er høy.

- Spredning av haglene er også en parameter som er viktig for å få det beste spredningsbildet når man har tatt høyde for haglstørrelse og utgangshastighet. Spredningsbildet vil kunne variere fra våpen til våpen og mellom de ulike patron typene. Alle bør prøveskyte sin hagl med ulike typer ammunisjon for å sjekke hvilke typer som gir best spredningsbilde i sitt våpen.

- Skyteavstand er en parameter som er svært avgjørende i forhold til haglskyting. Haglen er et kortholdsvåpen, og skyteavstand må tilpasset viltet jegeren skyter på og patron typen jegeren benytter. Bly er et tungt haglmateriale som er spesielt godt egnet for sitt formål, noe som medfører at man kan skyte på avstander opp mot det maksimale av hva haglvåpenet er konstruert for, det vil si rundt 30 meter.

Haglmaterialets egenskaper er viktig når man vurderer haglpatronene opp mot hverandre. Nedenfor er dette forsøkt illustrert i en matrise.

Haglmateriale	Egenvekt (massetetthet)	Egenskap
Bly	11 g/cm ³	Myk
Vismut	9,8 g/cm ³	Myk
Tungsten –matrix™	10,6 g/cm ³	Myk
Stål	7,8 g/cm ³	Hard
Tungsten (mange ulike varianter, Hevi Shot™ , Wingmaster HD™ og lignende.)	9,5 - 15g/cm ³	Hard
Sink (sink/tinn)	7,1 (7,2)g/cm ³	Hard (myk)
Tinn	7,3 g/cm ³	Myk

Bly fyller kravene til egnethet som haglmateriale på en svært god måte, og er særdeles godt egnet som haglmateriale. Bly er tungt samtidig som det er bløtt. Denne kombinasjonen bidrar til at bly heller ikke innebærer noen rikosjettfare verken for jegerne, hunder eller andre som måtte befinne seg i nærheten av der haglskudd avfyres. Mens eksempelvis bruk av stålhagl i områder med bart fjell eller mye stein vil utgjøre en rikosjettfare, vil det bløte blyet ikke innebære en tilsvarende risiko for rikosjetter.

Bly er som nevnt i en særstilling når alle forhold, inklusive det reelle utvalget av patroner, tas med i betraktning. De alternative haglmaterialetene (myke hagl) som kan benyttes i alle jaktvåpen leveres kun av noen ytterst få produsenter. Ammunisjonsutvalget for den som ikke har et våpen av nyere dato, kunne derfor vært bedre. I de fleste andre land det er det kun forbud mot bruk av bly i våtmarksområder, og produksjonen av alternativ ammunisjon er

innrettet mot å dekke dette behovet. I Norge har vi behov for et bredt utvalg av god jaktammunisjon. Produsentene sier selv at Norge alene utgjør et alt for lite marked til at produksjonen og produktutviklingen kan legges opp etter våre behov. Velger vi bly, er vi garantert kvalitet, flere produsenter å velge mellom, og en pris som gjør det lett for alle jegere å velge den beste ammunisjonen til alle typer jakt.

2. Manglende faglig grunnlag for totalforbud mot bruk av blyhagl til jakt

Det er ikke påvist blyforurensning på fastmark og over åpent hav - ikke faglig grunnlag for et totalforbud

Da SFT (nå Klima og forurensningsdirektoratet, KFD) gjennomførte høringsrunden i forkant av at totalforbudet mot blyhagl ble innført, var det klart at blyhagl brukt i forbindelse med jakt i skogen og på fastmark ikke utgjorde noen forurensningsfare for naturen. Dette var også utgangspunktet for at NJFF sa klart fra at vi ikke aksepterte et totalforbud som ikke var faglig begrunnet.

Det er et faktum at nesten ingen menneskelig aktivitet er fri for risiko med hensyn til miljø og helse. For myndighetenes del handler det om å sette rammer og ta overordnede valg som bidrar til at risikoen for at mennesker utsettes for påvirkning som slår negativt ut på miljø og helse er minst mulig. Samtidig må disse overordnede rammene ikke sette urimelig restriksjoner og beskrankninger for aktivitet og forbrukernes muligheter til å velge mellom ulike produkter. Denne balansegangen er viktig for å kunne stimulere til ønsket produktutvikling og dermed legge til rette for de valg hver enkelt skal gjøre i sin hverdag. Risikoen for skader på helse og miljø gjennom bruk av blyhagl på fastmark og på havet er svært liten sett i forhold til den risiko vi lever med til daglig i forhold til en rekke andre aspekter. Det er også gode muligheter for å ytterligere minimalisere denne risikoen gjennom eksempelvis å gi anbefalinger med hensyn til håndtering av viltkjøtt og slakteavfall.

Når det gjelder blyhagl, kan disse være mulig kilder til en potensiell risiko i forhold til helse og miljø eksempelvis gjennom:

- fugl som får i seg blyhagl ved å spise hagl
- rovfugl som spiser skadeskutt vilt skutt med blyhagl
- mulig helsefare for mennesker som spiser viltkjøtt skutt med blyhagl

Nedenfor følger en nærmere gjennomgang av disse mulige kildene til risiko med en tilhørende vurdering av risikomomentet sett opp mot blyhagls egnethet som jaktammunisjon med mer

Fugl får i seg blyhagl ved å spise blyhagl, men utfordringene er først og fremst knyttet til våtmarksområder

Hele debatten omkring blyhagl startet opp etter at veterinærmyndighetene dokumenterte blyforgiftning hos blant annet svaner. Det viste seg at fugler som hentet sin næring gjennom å beite på bunnen av grunne våtmarksområder, kunne få i seg blyhagl og deretter dø av blyforgiftning. Det er i dag ingen faglig uenighet om at dette er en problemstilling som tilsier at det må være restriksjoner på bruk av blyhagl i slike områder. Et standpunkt som også har bred tilslutning blant jegere.

Å trekke disse konklusjonene og de omforente anbefalingene over på all annen hagljakt, hviler verken på et omforent faglig faktagrunnlag eller møter forståelse blant jegere flest. Risikoen for at fugl får i seg blyhagl gjennom sitt næringssøk på fastmark og ute på havet er i

beste fall minimal og langt under hva som bør være utløsende for generelle offentlige bestemmelser om forbud mot all bruk av blyhagl.

I dag er føre var-prinsippet lovfestet gjennom naturmangfoldloven. Dette er et viktig miljøprinsipp, men for at dette prinsippet skal kunne anvendes og møte forståelse og oppslutning, er det viktig at myndighetene ikke bruker dette ukritisk og uavhengig av om det foreligger en målbar risiko eller ikke. Den potensiell forurensningsfare og derved fare for miljø og helse, ved bruk av blyhagl på fastmark og på havet, er liten og nærmest fraværende. Dette tilsier at føre-var-prinsippet ikke burde vært benyttet som argument for et generelt blyhaglforbud.

I et [fellesbrev av 12.03.2007](#) fra Svenska Jägareförbundet, Jägarnas Riksförbund og Lantbrukarnas Riksförbund til Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet vises det blant annet til en rapport som ble presentert av Bern-konvensjonen i november 2004. Denne rapporten omhandler økologiske effekter av blyhagl på fastmark samt akkumulering av bly i ville fugler med unntak av sjøfugler.. Rapporten oppsummerer blant annet med at det ikke er bevist at andre fugler enn sjøfugler utsettes for en risiko for blyeksponering som konsekvens av at man benytter blyhagl på fastmark. Den samme rapporten skal også ha slått fast at det å innføre blyhaglforbud for fastmark ikke vurderes som et prioritert miljøspørsmål. Dette underbygger vår påstand om at det ikke kan faglig underbygges at bruk av blyhagl til jakt på fastmark utgjør en reell miljørisiko.

Rovfugl og rovvilt kan spise vilt skadeskutt med blyhagl – risikoen for liten til å forsvare blyforbud

Det foreligger i dag undersøkelser som viser at fugl som spiser vilt skutt med blyhagl kan bli blyforgiftet ([Fisher, Pain, Thomas 2006](#)). Samtidig er det viktig å sette dette inn i en totalsammenheng. Da er det relevant å relatere det til mengden hagl som spres i forbindelse med jakt på fastmark og over havet og vilttetthet i Norge sett i forhold til andre land det kan være naturlig å sammenligne oss med.

Når det gjelder å estimere mengden hagl som spres i forbindelse med jakt, er det relevant å se på de beregninger som Naturvårdsverket og Kemikalieinspektionen i Sverige har gjort etter 100 års jakt med blyhagl i Sverige. De har beregnet at det finnes følgende mengde hagl (Rapport 5627 Konsekvenser av forbud mot bly i ammunition):

1 hagl pr 1,5 kvadratmeter i kyst og havområder

1 hagel pr 3 kvadratmeter i eng- og jordbrukslandskap

1 hagl pr 25 kvadratmeter i skog

1 hagl pr 100 kvadratmeter i fjell

Naturvårdsverket har beregnet at etter 100 års jakt ligger ett blyhagl pr 100 kvm. i fjellområder. De har regnet med 180 hagl i hver patron.

Dette er altså hva svenskene mener ligger igjen i svensk natur akkumulert over 100 år. Det er ikke gjort tilsvarende beregninger for Norge, men det er ikke grunn til å anta at de norske tallene vil ligge høyere enn de svenske.

Da NJFF inngikk en intensjonsavtale med DN i 1991 om en frivillig reduksjon i bruken av blyhagl, var målsettingen å få til en reduksjon på 90 % innen år 2000. I år 2000 skulle da forbruket være nede i 87 tonn blyhagl. Dette innebærer at totalforbruket av blyhagl før det var

innført restriksjoner på bruken verken på jakt eller bruk av blyhagl på skytebaner lå i størrelsesorden 870 tonn pr år. Av totalforbruket estimerte man at mer enn 80 % ble brukt i tilknytning til skytebaner. Det innebærer at forbruket av patroner til jakt lå i størrelsesorden 170 tonn.

Disse tallene stemmer godt overens med tallene for det totale blyforbruket i Norge som i 2004 var oppgitt til rundt 460 tonn. Tilsvarende tall for 2006 viset et totalforbruk på 261 tonn. I 2005 kom totalforbudet mot bruk av blyhagl, noe som medførte en reduksjon på 200 tonn. På bakgrunn av salgstall vet vi at det var flere som kjøpte inn mer blyammunisjon enn vanlig rett før forbudet trådte i kraft. Det er da godt samsvar mellom disse tallene.

I de 261 tonnene bly som ble brukt i 2006, skriver 76 % seg fra ammunisjon og 18 % fra fiskeutstyr. Ammunisjonsandel utgjøres i hovedsak av bly i rifleammunisjon. I tillegg kommer andelen fra blydispensasjonen til Norges Skytterforbund. Denne er på inntil 1 million skudd i året, noe som tilsvarer inntil 24 tonn blyhagl.

Disse tallene illustrerer at mengden av haglpatroner som benyttes i forbindelse med jakt utgjør et, i en større sammenheng, lite volum. Dersom man nå opphever blyforbudet mot jakt på fastmark og på havet, vil man i dag også kunne forvente at det er jegere som fortsatt vil velge å benytte alternative ammunisjonstyper og ikke gå tilbake blyhagl. Dette vil medføre at et stipulert forbruk av blyhagl til jakt på fastmark og over havet vil kunne ligge under anslaget for mengde forbrukt til jakt på tidspunktet da forbudet trådte i kraft. Det dreier seg altså om begrensede mengder spredt over store arealer.

Den eneste sannsynlige negative virkningen av blyhagl brukt i skogen og på fjellet er at rovfugl og rovvilt som spiser vilt skadeskutt med blyammunisjon kan få blyforgiftning, såkalt sekundærforgiftning av bly..

Veterinærinstituttet har gjennom sine årlige [fallvilt rapporter fra tidsrommet 1995 - 2003](#) ikke påvist blyforgiftning hos de rovfugler som er kommet inn og undersøkt av veterinærmyndighetene. Dette underbygger det faktum at rovfugl har lav sannsynlighet for å bli rammet av sekundærforgiftning under norske forhold.

I forhold til faren for sekundærforgiftning hos rovfugl, er det også relevant å ta hensyn til de lave vilttetthetene vi har her i landet i forhold til flere av landene hvor det er gjennomført undersøkelser som påviser sekundærforgiftning.

Mulig helsefare for mennesker som spiser viltkjøtt skutt med blyhagl ansees som svært liten

Dette er et temaområde som opplever et økende fokus i en del land, og hvor det etter hvert foreligger rapporter basert på ulike internasjonale undersøkelser.

Det er nylig kommet ut resultater fra en engelsk undersøkelse som tar utgangspunkt i blyverdier i viltkjøtt som skal omsettes for konsum (["Lead and human health: potential hazards from exposure to fragments of lead ammunition in the tissues of game animals"](#) [Debbie Pain and Rhys Green](#)). Her har man tatt utgangspunkt i fugler skutt med blyhagl. Fuglene er røntgenfotografert, tilbreddt på vanlige måter før man har fjernet hagl og større haglfragmenter for så å beregne konsentrasjonen av bly i kjøttet. De påviste blyverdier som oversteg grenseverdiene satt av EU, og vurderte risikoen for helseskader til å være høyere enn antatt. De trakk fram aktuelle risikogrupper i befolkningen og anbefalte at vilt skulle inngå i EU-bestemmelsene om grenseverdier.

European Food Safety Authority , [EFSA Journal 2010;8\(4\):1570](#)

EFSA har gjort en vitenskapelig vurdering omhandlende bly i mat. Alle vanlige fødevarer er undersøkt og vurdert, inklusive viltkjøtt (hjort, reinsdyr, villsvin, fasan, rapphøns osv.). Det er i tillegg til en vurdering av personer med ordinært kosthold, gjort forsøk hvor en gruppe personer over en viss periode har konsumert større mengder viltkjøtt enn det som er vanlig i befolkningen. Den blyeksponeringen disse har blitt utsatt for er i noen tilfeller litt forhøyet, men har blitt beregnet å være innenfor de anerkjente grenseverdiene, BDML (Benchmark dose level).

De undersøkelsene som er gjennomført innenfor dette temaområdet omhandler i stor grad vilt skutt med rifleammunisjon, mens noen setter fokus også på hagl. De følges ofte av råd om inntak av viltkjøtt skutt med blyholdig ammunisjon i forhold til fastsatte grenseverdier for blyverdier for mennesker.

Det foreligger i dag ingen undersøkelser som gir grunnlag for å anta at personer er påført helseskader som følge av å spise viltkjøtt skutt med blyhagl. Det foreligger en teoretisk mulighet for at dette kan skje. Sannsynligheten for at det har vært eller blir et faktum, må imidlertid kunne vurderes som svært liten og til å ligge under et nivå som tilsier at det er grunnlag for et totalforbud mot bruk av blyhagl.

Riktignok foreligger det data fra en kartlegging gjort for deler av befolkningen på Grønland der det er påvist forhøyede blyverdier i blodet ("[Lead Sources in Human Diet in Grenland](#)", [Peter Bjerregaard, Poul Johansen, Gert Mulvad, Henning Sloth Pedersen and Jens C. Hansen, Enviromental Health Perspectives, 2004](#)). Dette dreier seg imidlertid om en del av befolkningen som konsumerer svært store mengder sjøfugl skutt med blyammunisjon. Det er ikke grunnlag for å trekke erfaringene fra denne undersøkelsen over til Norge og norske forhold. Til det er forholdene for ulike og det er ikke grunnlag for direkte sammenligning.

3. Blyhagl brukt på fastmark og over åpent vann/hav utgjør ingen forurensningsfare

Mulige utfordringer med blyhagl er knyttet til gjenliggende hagl fra tidligere bruk på skytebaner og i våtmarksområder. NJFF ønsker ikke å oppheve forbudet i disse områdene.

Mengden bly i naturen er konstant. Gjennom å utnytte naturlige blyforekomster og produsere eksempelvis blyhagl, økes ikke mengden bly på jorden. Slik utnyttelse av bly innebærer at man tar de naturlige blyforekomstene og foredler/bearbeider disse, og derved endrer den kjemiske statusen til blyforekomstene. Videre vil blyet kunne bli utsatt for ytre påvirkninger på en helt annen måte enn det bly utsettes for når de forekommer i tungt oppløselige forbindelser som oksider, sulfider, sulfater, karbonater og klorider.

I naturen forekommer blyet i tungt oppløselige kjemiske forbindelser. Blyforbindelsene er derfor svært stabile. Det innebærer også at blyforbindelsene som forekommer naturlig i naturen, ikke utgjør noen forurensningsrisiko

Bly i metallisk form som tilføres naturen i de mengder det er snakk om ved jakt, har ingen dokumentert negativ virkning og må ikke sammenlignes med partikulært luftbåren blyholdig nedfall. I SFTs "Rapport 48/90" slås det fast at "bruk av blyholdig ammunisjon til jakt har ingen negative konsekvenser for naturen".

Det er gjennomført undersøkelser knyttet til avrenning av tungmetaller fra Forsvarets skytefelt og en undersøkelse om konsentrasjoner av metaller i bekker og sig som avvanner sivile skytebaner. Den siste undersøkelsen omfatter blant annet utvalgte leirduebaner som eies/drives av lokale jeger- og fiskerforeninger tilsluttet NJFF. Dette for å framskaffe kunnskap om hva som skjer når mengder med bly fra ammunisjon blir liggende ute i naturen.

Utdrag fra NIVAs rapport ([NIVA 5074 – 2005 Konsentrasjoner av metaller i bekker og sig som avrenner sivile skytebaner](#))

”Det har i forbindelse med blyforbudet ved hagleskyting pågått en heftig diskusjon i presse og media om betydningen av forurensning knyttet til bruk av blyholdig ammunisjon i Hagle- og riflevåpen. Et argument som oftest går igjen er at blykuler ikke er et miljøproblem fordi de ikke korroderer og derved kan bli liggende urørt i naturen tusener av år uten at de forsvinner. Denne påstanden stemmer ikke med våre resultater. Metaller forekommer ytterst sjelden i fri tilstand i naturen, de er vanligvis bundet som oksider, sulfider, sulfater, karbonater og klorider. Metallene vil alltid etterstrebe og komme tilbake til denne stabile formen som de forekommer i naturen. Denne prosessen som kalles korrosjon (gnage bort), vil generelt gå mye raskere i surt vann. Kuler og hagl korroderer og metaller løses ut i vannfasen, men korrosjonshastigheten varierer som følge av deponiområdets karakter, gjennomstrømmingen av vann og vannets kvalitet. I denne undersøkelsen ble de høyeste konsentrasjonene av bly, kobber og sink funnet i vann som var surt og humusrikt, mens de var betydelig lavere i nøytralt til alkalisk miljø med lave konsentrasjoner av humus i vannet....

.... Når elementært bly (Pb) blir eksponert for oksygen dannes det etter hvert et tynt beskyttende grått lag kalt patina (overtrekk på metaller) av lite løselige blysalter på metalloverflaten (Black and Allen 1999). ...

..... Vannets surhetsgrad er en meget viktig faktor for korrosjonshastigheten. Når pH synker under 6 øker mengden Pb^{2+} i løsning med i størrelsesorden 2 ganger pr PH enhet....

.... Ved forsuring, økt vanngjennomstrømming, mekanisk forstyrrelse eller erosjon av humuslaget kan blysaltene gå i løsning og transporteres ut i bekkene.”

Dette underbygger det faktum at det ikke er uvesentlig i hvilken form bly forekommer. Mengden bly som forekommer i naturen er konstant, men gjennom å anrike grunnstoffet og benytte det i ulike sammenhenger, tilgjengeliggjøres blyet på en helt annen måte enn de tungt løselige forbindelse som bly forekommer naturlig i. Dette er en parallell til utvinning og utnyttelse av andre grunnstoffer og mineraler i ulike sammenhenger.

Når en mulig forurensingsfare knyttet til bruk av blyhagl skal vurderes, er det også viktig å ta utgangspunkt i hvordan blyhagl spres gjennom jakt. Blyhagl benyttet i forbindelse med jakt på fastmark og over havet innebærer ingen oppkonsentrasjon av bly i naturen, og utgjør derved heller ingen kilde til blyforurensning slik man kan oppleve at kan være tilfellet der man finner større mengder av bly på små arealer, eksempelvis i tilknytning til skytebaner. Ved jakt på fastmark og over havet spres det en relativt sett liten mengde hagl over svært store arealer.

Blyhagl fra jakt kan ikke sammenlignes med blydeponier på skytebaner – utgjør ingen forurensningsfare for omgivelsene

Når det gjelder blyhagl brukt på fastmark og over havet, må imidlertid dette sees både i sammenheng med mengden hagl som spres og risikoen for at blyhagl utsettes for

korrosjon i et omfang og med en hastighet som vil medføre noen reell forurensningsrisiko for naturgrunnet i de områdene dette dreier seg om.

NIVAs undersøkelser er foretatt i eller i umiddelbar tilknytning til sivile og militære skytebaner og øvingsfelt. Mengden ammunisjon som ligger her er betydelig. Disse områdene er å betrakte som deponier. I forhold til bruk av hagl i jaktsammenheng, er dette to størrelsesforhold som ikke på noen måte er sammenlignbare. Skytebanene er å betrakte som deponier. Hagl spredt i jaktsammenheng kan ikke på noen måte sammenlignes med slike deponier.

Det er viktig å understreke at mengden hagl som spres gjennom hagljakt eksempelvis i fjellet, er forsvinnende liten i forhold til arealet dette spres over. Denne spredningen bidrar på ingen måte til å bygge opp deponier av bly i metallisk form i naturen. Hagl spredd på fastmark og over havet i jaktsammenheng, dreier seg om enkelthagl og svært små mengder hagl som blir spredd over store områder. De utfordringer som er påvist knyttet til blydeponier i tilknytning til skytebaner, kan ikke overføres til bruk av blyhagl til jakt.

Dette forsterkes også gjennom det faktum at volummessig benyttes den største andelen av det årlige haglpatronforbruket på skytebanene. Andelen patroner som brukes i tilknytning til skytebaner er anslått til å utgjøre minimum 80 % av totalforbruket. Det er viktig å ta utgangspunkt i dette størrelsesforholdet for å se proposisjonene.

Dette har direkte relasjon til det faktum at det ikke var påvist noen forurensningsfare som grunnlag for å fatte vedtaket om blyforbudet for all jakt, men at dette ble gjort mer som et generelt prinsippvedtak. Igjen er det grunn til å framheve at restriksjonene lagt på blyhagl ikke står i samsvar med de forsvinnende små sjansene for at det oppstår en forurensningsfare knyttet til bruk av blyhagl i skogen, på fjellet, i kulturlandskapet og over det åpne havet.

NIVA (Norsk Institutt for vannforskning) har foretatt en rekke undersøkelser av skytebaner i Norge, både sivile og militære, for å kartlegge eventuell forurensning fra disse. Undersøkelsene har omfattet baner med både rifle- og haglammunisjon. Disse undersøkelsene har også bidratt til generell informasjon omkring blyhagl i naturen. Grovt sett er det som sies om bly fra ammunisjon i naturen i rapportene fra NIVA i tråd med tidligere viten om at blyhagl på fastmark representerer svært liten forurensningsfare.

4. Det finnes alternative til blyhaglpatroner, men de beste alternativene er dyre

Gode alternativer er betydelig dyrere i innkjøp enn blyhagl

Selv om det for en stor del er en sammenheng mellom pris på haglpatroner og kvalitet, er dette ikke alltid tilfellet. Det er imidlertid likevel langt på vei slik at de billigste patronene også er de dårligste.

Flere typer alternativ hagl koster mer enn vanlige blyhaglpatroner. Ammunisjonskostnadene til jegerne har økt dels betydelig etter at blyforbudet for all jakt trådte i kraft. Fremdeles er det mulig å kjøpe haglpatroner til priser som er langt lavere enn for de gode alternative patron typene. For mange jegere vil pris være en viktig faktor i forhold til valg av hvilken type ammunisjon de kjøper, noe som vil kunne medvirke til at alternativer som er for dårlige blir valgt, mens de gode alternativene blir valgt bort for å redusere ammunisjonskostnadene.

Det er sannsynlig at unge jegere med stramme økonomiske rammer og andre grupper med trykk på egen økonomiske situasjon, er blant dem som vi kan forvente at i stor grad vil velge billige alternative ammunisjonstyper. Mange jegere velger ammunisjon ut fra en oppfatning av at denne holder kvalitetsmessig mål selv om prisen er lavere for en ammunisjonstype enn for andre alternativer. Kunnskapen og erfaringen med ulike alternative ammunisjonstyper varierer nok dels betydelig mellom jegere. Mens noen er svært godt orientert og har gode kunnskaper om ulike kvalitetsparametere for haglammunisjon, vil andre igjen har svært liten kunnskap om slike forhold. Myndighetene stiller heller ingen krav til utgangshastighet eller andre kvalitetskrav til den haglammunisjon som benyttes til jakt utover et generelt krav til egnethet. I sin veileder til Forskrift om jakt, felling og fangst sier DN følgende:

”Hvilken alternativ haglammunisjon og haglstørrelse jegerne skal velge bestemmes ut fra hvilke viltarter det skal jaktes eller drives felling på. Haglegeværet må også prøveskytes for å se hvilken dekningsgrad haglene fra de ulike patronfabrikat gir i det enkelte våpen. Hagltypen skal ikke bare stå i forhold til den aktuelle viltarten, men også det enkelte våpens trangboring.”

Det er altså opp til den enkelte jeger selv å prøve ut og velge haglammunisjon som medvirker til at man oppfyller lovens krav om human jaktutøvelse.

En positiv effekt av blyhagldebatten har vært at både jegere i langt større grad setter søkelyset på patronenes kvalitet, eksempelvis utgangshastighet. Dette har bransjen måttet følge opp. En slik utvikling har vært positiv uavhengig av type haglmateriale.

Høye patronpriser - utfordringer for rekruttering av unge jegere

Høye patronkostnader kan bli en faktor som påvirker rekrutteringen av nye jegere negativt. Særlig vil dette kunne ramme rekruttering av unge jegere som ofte har begrenset økonomisk handlingsrom. God tilgang, prismessig akseptable jaktmuligheter og muligheter for å kunne benytte haglammunisjon som er prismessig gunstig er viktige stikkord for gode rekrutteringsmuligheter for nye, og særlig unge, jegere.

Duejakten er en jaktform som ofte foregår i nærmiljøet, og som egner seg godt som en introduksjon for nye jegere. Den er også prismessig overkommelig. Dette gjør duejakten spesielt godt egnet for unge jegere. Kort avstand til jaktområdene er av stor betydning, særlig i by- og tettstedsnære områder der avstanden til jaktområdene ofte er for lange til at unge jegere har anledning til å nå disse på egenhånd.

Det er eksempler på at grunneiere/grunneiersammenslutninger har fattet vedtak om å forby bruk av stålhagl på sine eiendommer med henvisning til kvalitet på tømmeret og mulige utfordringer knyttet til videreforedling av sagtømmer/spesialtømmer. Duejegere må da velge andre patroner, noe som medfører betydelig økte ammunisjonskostnader. Dette forsterkes av det faktum at volumet på patronforbruket er langt større for denne type jakt enn for mange andre jaktformer.

Dårlig tilgang på gode haglpatroner for jegerne flere steder rundt i landet

Selv i dag er det et faktum at tilgangen til ulike typer alternativ haglammunisjon er varierende. Utvalget er langt bedre i deler av landet enn i andre. Noen forhandlere har et rikholdig utvalg av haglammunisjon av ulikt haglmateriale til ulike priskategorier. Dette skyldes først og fremst manglende vilje og fokus på å tilrettelegge for et variert tilbud fra

deler av forhandlerleddet sin side. Mange jegere har i realiteten relativt få valgmuligheter når det gjelder valg av butikker for kjøp av jaktammunisjon, men er i stor grad avhengig av det tilbudet som finnes lokalt. Er dette tilbudet begrenset, så må det forventes at jegerne velger blant dette. For mange er det ikke noe alternativ å reise over lengre avstander for å komme til forhandlere med bedre utvalg. Den reelle tilgangen på jaktammunisjon til hagler kan selv etter 5 år med totalforbud mot bruk av blyhagl derfor variere betydelig avhengig av hvor du befinner deg.

Bruk av blyhagl gir full utnyttelse av haglvåpenets kapasitet

Det er viktig for jegerne å kunne utnytte haglgeværets kapasitet best mulig, for derigjennom å kunne optimalisere høstingen av jaktbart vilt. I alle andre sammenhenger søker man de beste løsninger, noe som også bør etterstrebtes i jaktlig sammenheng.

Det ideelle haglmaterialet har høy egenvekt, er deformerbart, lett tilgjengelig og prismessig gunstig. Bly har alle disse egenskapene, og egner seg derfor svært godt for bruk i haglepatroner. Det er i de senere år produsert alternativer som vismuth, sink, stål og lignende. Disse er lovlige og tilstrekkelig effektive, men for flere av de alternative haglmaterialetene bør skyteavstandene reduseres i forhold til anbefalte skyteavstander for bly.

Haglegeværet er konstruert for bruk med blyammunisjon opp mot 35/40 meter, mens mange av de vanligste alternativene, som for eksempel stål, i dag ikke bør brukes over 25/30 meter. Kortere skyteavstand for alternativhagl, vil ikke kunne utnytte hele haglgeværets kapasitet, og bruken blir således innskrenket. På hardskutt vilt som tiur, gås, skarv, er kravet til gjennomtrengingsevne større enn for rype. Krav til ytterligere redusert avstand for tilstrekkelig inntregning er dermed påkrevet.

5. Norge i utakt med internasjonalt restriksjonsnivå selv om norske forhold ikke tilsier behov for totalforbud

Det vises til oversikten over restriksjoner på bruk av blyhagl under "Status blyrestriksjoner". Denne oversikten viser at Norge gjennom sitt blyforbud ligger helt i front i forhold til restriksjoner av denne typen, og langt over land som det vil være naturlig å sammenligne seg med.

Ved innføring av blyforbudet i Norge ble det argumentert med at tilsvarende forbud ville bli innført i "resten av verden" i løpet av kort tid. Pr. dato er det kun 3 nasjoner som har et totalforbud mot bruk av bly til jakt: Danmark, Nederland og Norge. Så langt en har brakt i erfaring, er det heller ingen land som har planer om, på kort sikt, om å innføre det samme totalforbud.

I Danmark foregår store deler av jakta i våtmarksområder. Nederland har svært strenge begrensninger på all jakt, og har kun åpnet på jakt på en håndfull arter. Mesteparten av den jakt som drives i Nederland foregår i også her våtmarksområder. I likhet med blant annet Nederland og Danmark og en rekke andre land, møter et blyhaglforbud i våtmarksområder bred aksept og vurderes som naturlig og nødvendig.

Som referansegruppen og jaktskytterutvalget har vist ovenfor, kan verken Danmark eller Nederland sammenlignes med Norge hva gjelder natur, topografi og jaktområder. Ikke minst er andelen våtmarksområder der fugler får i seg hagl i forbindelse med sitt næringsøk, langt

lavere i Norge enn i de to andre landene. Videre foregår haglejakt i Norge i stor grad på andre arealer enn der problematikken rundt andefugl, gjess og vadere som får i seg blyhagl i forbindelse med næringssøk på grunne våtmarksområder gjøres gjeldende. Dette er fakta som tilsier at Norge ikke bør ha det samme restriksjonsnivået på bruk av blyhagl som Danmark og Nederland har valgt å innføre. Det vises i denne sammenheng også til argumentasjonen ovenfor som underbygger det faktum at totalforbudet mot bruk av blyhagl på jakt ikke ble fattet på et faglig godt begrunnet grunnlag.

Sverige er det land i Europa vi best kan sammenligne oss med. Det har den samme type natur, mye lik Norges topografi og, på de fleste områder, samme form for jakt.

I Sverige valgte man å skjære gjennom fra politisk hold, og på den måten ta konsekvensen av at det manglende faglige grunnlaget for å innføre et generelt forbud mot bruk av blyhagl.

Dette i motsetning til hva norske politikere valgte gjennom sitt generelle utfasingsvedtak i 1977 og deretter gjennom det konkrete vedtaket om forbud mot blyhagl til all jakt som trådte i kraft fra og med 01.01.2000.

Etter grundige utredninger, basert på både vitenskap og praktiske erfaringer, kom de svenske miljømyndighetene og Riksdagen fram til at det ikke var verken nødvendig eller forsvarlig å innføre totalt blyforbud ved jakt.

Aktuelle alliansepartnere

Referansegruppen og jaktskytterutvalget ser det som viktig å finne fram til andre som kan være aktuelle alliansepartnere når denne saken skal fremmes overfor politikerne. Det er derfor satt opp en oversikt over mulige alliansepartnere.

- Grunneierorganisasjoner
  - o Norges Skogeierforbund
  - o NORSKOG
  - o Bondeorganisasjonene
  - o Fjellstyresambandet
  - o FeFo

- Skytterorganisasjonene
  - o Norges Skytterforbund
  - o DFS

- Skogindustrien

- Utmarkskommunenes Sammenslutning

- Børsemakernes Landsforbund

- Våpenrådet

- Fuglehundklubbenes Forbund (FKF) – de har henvendt seg til oss med en forespørsel om mulig samarbeid

Generelle kommentarer

Referansegruppen og jaktskytterutvalget vil understreke betydningen av man legger vekt på både vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap også når det gjelder reguleringer i bruken av ulike typer haglmaterialer. Totalforbudet mot bruk av blyhagl ble vedtatt uten forankring i verken det faglige kunnskapsgrunnlaget eller erfaringsbasert kunnskap. Dette bidrar til å skape svært liten forståelse for forbudet, samtidig som det på mer generelt grunnlag svekker tiltroen til nødvendig faglig forankring til tilsvarende vedtak på andre tilgrensende områder.

I forbindelse med den videre framdriften i arbeidet med blysaken, vil referansegruppen og jaktskytterutvalget anmode forbundsstyret om at oppmerksomheten rettes mot timingen i forhold til når saken fremmes overfor politikere og myndigheter. Referansegruppen og jaktskytterutvalget anser at timingen kan få avgjørende betydning for resultatet, og vil anbefale at NJFF venter med å fremme saken til programarbeidet begynner i de politiske partiene i forkant av stortingsvalget i 2013.

Konklusjoner og anbefalinger

Referansegruppen og jaktskytterutvalget har gjennom sitt arbeid lagt vekt på å finne fram til et best mulig grunnlag for å fremme blysaken slik at NJFF skal få gjennomslag for kravet om igjen å ta i bruk blyhagl til jakt med unntak av jakt i våtmarksområdene.

Referansegruppen og jaktskytterutvalget anbefaler at følgende argumenter legges til grunn:

1. Bly - gode egenskaper for å oppfylle kravet om human avlaving

Bly er svært godt egnet som haglmateriale – det er tungt, bløtt og kan benyttes i nær sagt alle haglvåpen uavhengig av alder og type på våpenet

2. Manglende faglig grunnlag for totalforbud mot bruk av blyhagl til jakt

Det er ikke påvist blyforurensning på fastmark og over åpent hav - ikkefaglig grunnlag for et totalforbud

Fugl får i seg blyhagl ved å spise blyhagl, men utfordringene er først og fremst knyttet til våtmarksområder

Rovfugl og rovvilt kan spise vilt skadeskutt med blyhagl – risikoen for liten til å forsvare blyforbud

Mulig helsefare for mennesker som spiser viltkjøtt skutt med blyhagl ansees som svært liten

3. Blyhagl brukt på fastmark og over åpent vann/hav utgjør ingen forurensningsfare

Mulige utfordringer med blyhagl er knyttet til gjenliggende hagl fra tidligere bruk på skytebaner og i våtmarksområder. NJFF ønsker ikke å oppheve forbudet for disse områdene.

Blyhagl fra jakt på fastmark og over åpent hav kan ikke sammenlignes med blydeponier på skytebaner – utgjør ingen forurensningsfare for omgivelsene

4. Det finnes alternativer til blyhaglpatroner, men de beste alternativene er dyre

Gode alternativer er betydelig dyrere i innkjøp enn blyhagl

Høye patronpriser - utfordringer for rekruttering av unge jegere

Dårlig tilgang på gode haglpatroner for jegerne flere steder rundt i landet

Bruk av blyhagl gir full utnyttelse av haglvåpenets kapasitet

5. Norge i uttakt med internasjonalt restriksjonsnivå selv om norske forhold ikke tilsier behov for totalforbud